

Rozdział 1

Polityka bezpieczeństwa Rosji w obszarze bałtycko-czarnomorskim na przykładzie Ukrainy

Russia's security policy in the Baltic and Black Sea region: the case of Ukraine

Countries located between the Baltic Sea and Black Sea coasts (called the Baltic and Black Sea region) are of particular importance to the Russian Federation and are considered a strategic area of the world. Until the breakup of the Soviet Union this region had played a prominent role not only in a military way but also politically, commercially and economically. The author of this article formulates a hypothesis that Russian actions towards Ukraine, with the Crimea annexation, war in Donbas and many more, result from the strategic objectives of Russia, such as aiming to achieve the reconstruction of their superpower position by creating strong Eurasian Union, with Ukraine as a part of it. Security policy presented by the Russian Federation towards Ukraine results from Russian strategy and is fully compatible with its less aggressive actions towards countries located in the Baltic and Black Sea area. A total dominance in the Baltic and Black Sea region with the subordination of neighboring countries is the aim of Russia. For strategic reasons, to maintain free passage to the Mediterranean, Russia has ensured wide access to the Black Sea. Another Russian target is wider access to the Baltic Sea, especially to its ports. Russian security policy towards the Baltic and Black Sea region results also from Russian rivalry with the USA and China.

Keywords: *the Baltic and Black Sea region, international relations, security policy, the Russian Federation, Ukraine*

Wstęp

Rosja, po krótkim szoku po rozpadzie Związku Radzieckiego od początku lat 90. XX w. wykazuje postawę kontynuacji swego poprzednika w zakresie prezentacji polityki mocarstwowej. Polityka Rosji, w dużym stopniu, wskazuje na dążenie do konfliktów i to o różnym charakterze, włącznie z konfliktami terytorialnymi.

Jednym z terenów, o które Federacja jest gotowa prowadzić wojny jest tzw. pomost czarnomorski. Czym jest pomost bałtycko-czarnomorski i dlaczego odgrywa tak istotną rolę w polityce Rosji? Obszar pomostu określa się jako jeden z trzech kluczowych obszarów współczesnego świata¹. To terytorium głównie Rosji, ale nie tylko. Rozciąga się pomiędzy dwoma morzami: Bałtyckim i Czarnym, w dorzeczu kilku rzek: Oki, Moskwy, Wisły, Warty, Dniepru, Dźwiny i Niemna. Pomost ten to droga z Zachodu na Wschód, od Europy do Azji i odwrotnie. Kontrola tych terenów pozwala na głęboki manewr, daje duże możliwości w zakresie bezpieczeństwa, ale też stwarzania zagrożeń państwa². Z oczywistych względów terytorium pomostu znajduje się w zainteresowaniu Rosji, która po rozpadzie Związku Radzieckiego znalazła się, pod względem strategicznym, w trudnej sytuacji. Państwa NATO przybliżyły się do jej granic, zmalał potencjał gospodarczy kraju, Stany Zjednoczone zaczęły umieszczać w Europie Wschodniej swoje instalacje rakietowe i różne formacje wojskowe.

Polityka bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej nie ogranicza się tylko do samej Rosji. Państwo to ma ambicje oddziaływania na bezpieczeństwo przede wszystkim w Europie i Azji, ale myśli także o posiadaniu wpływów na innych kontynentach. Dokumenty doktrynalne Rosji podkreślają, że jej głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa społeczeństwu rosyjskiemu i państwu³. Ale wskazują także, że Rosja rości sobie prawo do zapewnienia stabilnej sytuacji w jej otoczeniu, w strefie tzw. „bliskiej zagranicy” oraz, że Federacja Rosyjska ma ambicje pozystawiania mocarstwem, mającym wpływ na sytuację w różnych regionach świata⁴.

¹ Szerzej zob. www.salon24.pl/u/crusader1973/883316,pomost-baltycko-czarnomorski-i-jego-geopolityczne-znaczenie, (data dostępu: 03.11.2019).

² A. Glen, *Pojmowanie wyzwań, zagrożeń i ryzyka w bezpieczeństwie państwa*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” VOL. 49, Issue 1, 2018, s. 54.

³ „Koncepcja polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej z 30 listopada 2016 r.”, www.poland.mid.m/web/polska_pl/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej/-/asset_publisher/x9WG6FhjehkG/content/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej, (data dostępu: 30.10.2019).

⁴ Tamże.

Priorytety polityki bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej

Strategia bezpieczeństwa narodowego Rosji ma charakter jednoznacznie antyzachodni, stąd też prowadzona przez Federację Rosyjską polityka bezpieczeństwa swoje cele wiąże z rywalizacją lub wręcz zwalczaniem Stanów Zjednoczonych i innych państw Zachodu. Moskwa, szczególnie NATO i Unię Europejską, postrzega jako podmioty słabnące, niewydolne, które nie są w stanie zapewnić bezpieczeństwa w Europie. Uważa ponadto, że Stany Zjednoczone i Unia Europejska przyczyniły się lub wręcz dokonały „niekonstytucyjnego zamachu stanu” na Ukrainie i „doprowadziły do głębokiego rozłamu w społeczeństwie ukraińskim oraz konfliktu zbrojnego”⁵.

Rosja zarzuca krajom zachodnim, że kontynuują proces obalania systemów władzy w sąsiadujących z Federacją Rosyjską państwach, tworząc niestabilną sytuację i nowe punkty zapalne. Prowadzona przez Rosję polityka bezpieczeństwa dąży do zahamowania rosnących wpływów USA i NATO w Europie oraz utrzymania swojej dominacji⁶.

Analizując stosowne dokumenty oraz działania władz Federacji Rosyjskiej od początku XXI w. należy uznać, że do priorytetowych celów polityki zagranicznej tego państwa należą:

- 1) zapewnienie Rosji utrzymania pozycji mocarstwa światowego,
- 2) utrzymanie pozycji mocarstwa szczególnie w regionie Europy południowo-wschodniej (głównie Bałkany),
- 3) dominowanie w oparciu o bliską współpracę z krajami w regionie czarnomorsko-kaspijskim,
- 4) utworzenie Unii Euroazjatyckiej,
- 5) zwiększenie bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej⁷.

Rosja w swojej polityce bezpieczeństwa uznaje za bardzo istotne zapewnienie sobie bezpiecznego otoczenia na terenie państw położonych wokół jej terytorium, ponieważ występowanie stanów destabilizacji stanowi dla niej duże zagrożenie, które traktuje jako drugie po zagroże-

⁵ Dekret Prezydenta Federacji Rosyjskiej o Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Federacji Rosyjskiej z 31 grudnia 2015 r. wraz ze Strategią Bezpieczeństwa Narodowego Federacji Rosyjskiej, www.poland.mid.ru/web/polska_pl/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej/-/asset_publisher/x9WG6FhjehkG/content/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-federacji-rosyjskiej?in, (data dostępu: 30.10.2019).

⁶ M.A. Kamiński, Obrona Narodowa Republiki Estonii, Toruń 2019, s. 62-65.

niu ze strony NATO. Najważniejszym zadaniem polityki bezpieczeństwa jest niewątpliwie pełne panowanie władz państwowych na całym terytorium państwa, całkowita kontrola Federacji nad działalnością polityczną i gospodarczą wewnątrz kraju.

Za najważniejsze zagrożenia militarne powodujące konieczność podejmowania odpowiednich działań przez państwo Rosja uznaje:

- 1) dyslokowanie obcych wojsk na terenie sąsiadujących z nią państw (także na terytorium sąsiadującym z sojusznikami Rosji),
- 2) prowadzenie konfliktów zbrojnych (używanie sił zbrojnych) na terenach graniczących z Federacją⁸.

Rosja jako zagrożenie dla swojego państwa traktuje również wzmocnienie NATO i innych sojuszy. Najbardziej groźne, w jej ocenie, było i jest rozszerzanie NATO o kolejne państwa we wschodniej części Europy. Władze w Moskwie oceniają, że NATO i UE celowo osłabiają procesy integracyjne we Wspólnocie Niepodległych Państw.

Polityka bezpieczeństwa Rosji w znacznym stopniu opiera się na jej aktywności międzynarodowej. Rosja zastrzega sobie prawo do ochrony interesów i dbania o prawa jej obywateli zamieszkałych w innych państwach. Stąd w swojej polityce deklaruje możliwość interwencji wobec innego państwa, jeśli te interesy zostałyby istotnie naruszone. Federacja w swojej polityce bezpieczeństwa konfrontuje jako przeciwników przede wszystkim Stany Zjednoczone, Sojusz Północnoatlantycki i Unię Europejską. Rosja ocenia, że USA wraz z Unią Europejską dokonały niekonstytucyjnego zamachu stanu na Ukrainie, doprowadzając do rozłamu w społeczeństwie i pośrednio powodując konflikt zbrojny na Wschodzie. Wspieranie Ukrainy przez Zachód, w ocenie Rosji, godzi w jej interesy i zmierza do uniemożliwienia stworzenia silnego związku euroazjatyckiego. Rosja uważa również, że Zachód zmierza do pozbawienia jej odgrywania roli mocarstwowej⁹.

Druga dekada XXI w. przyniosła zaostrzenie polityki bezpieczeństwa Rosji. Aneksja Krymu i wojna w Donbasie doprowadziły do pogor-

⁸ www.bbn.opr.pl/ftp/dok/03/35_KBN_DOKTRYNA_ROSJI.pdf, (data dostępu: 30.10.2019).

⁹ <http://www.pch24.pl/nowa-rosyjska-strategia-bezpieczenstwa-posiada-anty Zachodni-charakter--priorytetem-daleki-wschod,40383,i.html#ixzz640WGNxR3>, (data dostępu: 02.11.2019).

szenia relacji z NATO i USA, wywołały istotne skutki dla sytuacji w regionie euroatlantyckim. Oceniając działania Rosji jako naruszenie suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy, NATO podjęło szereg decyzji dotyczących bezpieczeństwa międzynarodowego, m.in. został przyjęty w 2014 r. „Plan na rzecz gotowości”, który przewidywał dyslokację ośrodków szkoleń i baz dowodzenia w państwach tzw. flanki wschodniej, obecność wojsk sojuszniczych w państwach NATO i utworzenie Sił Natychmiastowego Reagowania. Przystąpiono także do rozbudowy infrastruktury we wschodniej części NATO. Jednocześnie rozpoczęła się stopniowa izolacja Federacji Rosyjskiej, spotęgowana działaniami Rosji w Syrii, które jeszcze mocniej kazały spojrzeć na nią jako na państwo dążące do zapewnienia sobie roli mocarstwa, istotnie wpływającego na sytuację w różnych częściach świata. Relacje Rosji z NATO są bardzo groźne, najgorsze od zakończenia zimnej wojny.

Jednym z istotnych sposobów na realizację polityki bezpieczeństwa Rosja uznała budowę baz morskich. Mają one wesprzeć jej globalną pozycję. Rosja chce kreować procesy, zjawiska i wydarzenia zarówno gospodarcze, jak i polityczne w państwach i regionach mających dla niej istotne znaczenie, chcąc w ten sposób zapewnić realizację rosyjskich interesów. Ważnym argumentem używanym przy tym przez Rosję są surowce energetyczne.

Rosja a Ukraina.

Strategiczne cele polityki rosyjskiej wobec Ukrainy

Aneksja Ukrainy oraz zaangażowanie się Rosji w Donbasie wynikają z realizacji strategicznych celów w polityce bezpieczeństwa. Poza dążeniem do zbudowania związku euroazjatyckiego, do głównych celów Rosji w Euroazji należy prowadzenie swobodnej wymiany handlowej trasami lądowymi i szlakami morskimi, prowadzącymi od Morza Czarnego do Śródziemnego oraz transport surowców energetycznych przez Turcję i Grecję. Wydarzenia na Majdanie i obalenie prezydenta Wiktora Janukowycza Rosja odebrała jako początek drogi do utraty dyslokacji dla jej Floty Czarnomorskiej na Krymie. Zajęcie przez Rosję Krymu i bazy w Sewastopolu wynikało z realizacji jej celów strategicznych, a nie chwilowych napięć między państwami. Rosji przyświecały tu za-

równy cele wojskowe, polityczne, jak i ekonomiczne. Zmniejszyło to w ocenie Rosji zagrożenie stacjonowania na terenie Ukrainy, w pobliżu Rosji i Morza Czarnego, wojsk NATO¹⁰. Rosja, dokonując aneksji Krymu spowodowała, że Morze Czarne stało się w dużej części rosyjskie. Powstała możliwość zablokowania Ukrainy od strony południowo-zachodniej. Ograniczono także możliwość funkcjonowania ukraińskiego portu w Odessie, co poskutkowało spadkiem zainteresowania Chin inwestycjami w tym regionie. Tak więc aneksja Krymu, w ocenie Rosji, zwiększała jej bezpieczeństwo.

Aneksja Krymu miała znaczenie dla Rosji również ze względu na fakt przywiązywania dużej wagi do geopolitycznego znaczenia pomostu bałtycko-czarnomorskiego. Pomost bałtycko-czarnomorski tworzą tereny kilku państw, które jak pomost łączą Europę Zachodnią z wnętrzem Azji. Na jego terenie znajdują się: Polska, Rosja, Rumunia, Ukraina, Białoruś, Litwa, Łotwa i Estonia. Region między Bałtykiem a Morzem Czarnym jest jednym z trzech najważniejszych „łączników świata”. Przesmyk między Bałtykiem a Morzem Czarnym ma znaczenie dla Chin, które próbują tu rozwinąć nowy Jedwabny Szlak. Także dla USA, które na przełomie XX i XXI wieku znacznie rozszerzyły w tej części świata swoje wpływy.

Aby możliwe było utrzymanie pozycji mocarstwa, Rosja musi stawić czoła konkurencyjnym gospodarkom Unii Europejskiej, USA i Chin. Sam potencjał Federacji jest do tego niewystarczający. Stąd plany zbudowania związku euroazjatyckiego, który w swoich działaniach nie będzie powtórzeniem ZSRR, ale w dużym stopniu pozwoli na dominację Rosji i zwiększenie jej wpływów. Kluczowe trzy państwa w tym projekcie, poza Rosją, to Ukraina, Białoruś i Kazachstan, z których Ukraina pełni najważniejszą rolę. Rosja jest zdeterminowana, by zapewnić sobie posiadanie wpływu na procesy polityczne i gospodarkę Ukrainy. Robi wszystko, by zatrzymać proces łączenia się Ukrainy z NATO i UE. Chce przeciwstawić się ukraińskiej transformacji ustrojowej i reformom gospodarczym. Zbliżenie Ukrainy do NATO traktuje jako zagrożenie dla siebie¹¹. Aneksja Krymu i wspieranie przez Rosję działań separatystów w Donbasie okazały się niewystarczające, by zmienić prozachodnie

¹⁰ Szerzej zob. B. Pacek, *Wojna hybrydowa na Ukrainie*, Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa 2018.

¹¹ Tamże.

dążenia Ukrainy. Z tego powodu w swojej polityce bezpieczeństwa wobec Kijowa Moskwa zdecydowała się na destabilizację ukraińskiego państwa we wszystkich możliwych obszarach, nie tylko w sferze militarnej. Najbardziej widoczne jest oddziaływanie informacyjne i ekonomiczne, ale trzeba też dostrzec, destrukcyjne dla Ukrainy, rosyjskie działania polityczne, dyplomatyczne, psychologiczne i socjalne. Stwierdzono nawet akty terroru poza strefą wojenną, o które jest podejrzewana właśnie Rosja. Kryzys, jaki przeżywa Ukraina i jaki pogłębia Rosja ma doprowadzić do sytuacji, gdy Ukraina znajdzie się na poziomie państwa upadłego i nie mając innego wyjścia, zwróci się o pomoc do Rosji. W międzyczasie Rosja dąży do podzielenia społeczeństwa Ukrainy, podsycą antyrządowe emocje, wykorzystując media, wskazuje na prawdziwe i zmyślane błędy, naruszenia prawa, zły los obywateli. Ponadto dąży do oderwania Donbasu od Ukrainy, chce, by stworzono tam autonomiczną republikę. Zmierza do formalnego powstania Noworosji – państwa pro-rosyjskiego, zgadzającego się na jej mocarstwową rolę. Rosja na forum międzynarodowym sugeruje konieczność podziału Ukrainy, dąży do jej federalizacji, co w efekcie osłabiłoby władze Kijowa i umożliwiłoby realizację strategii rosyjskiej¹².

Rosja nie decyduje się na wojnę z Ukrainą w pełnej skali, nie leży to bowiem w jej interesie. Przeciwnie to jeszcze bardziej zwiększyłoby sankcje gospodarcze i izolację polityczną państw zachodnich. Zmotywowałoby też jeszcze bardziej Ukraińców do realizacji prozachodnich dążeń.

Znaczenie pomostu bałtycko-czarnomorskiego dla Rosji

Rosja, dążąc do opanowania pomostu bałtycko-czarnomorskiego, koncentruje się nie tylko na Ukrainie. Dąży do panowania i kontroli sytuacji w całej Europie Środkowej i Wschodniej. W pełni kontroluje sytuację na Białorusi, jednak bez Ukrainy nie jest w stanie zrealizować swej strategii. Stosując wobec Ukrainy, oprócz udziału w konflikcie militarnym, całą gamę różnych środków niemilitarnych, Rosja oddziałuje także na inne państwa (w tym na Białoruś i Kazachstan), zastraszając je i zniechęcając do podjęcia podobnej drogi, co Ukraina.

¹² Tamże.

Polityka bezpieczeństwa Rosji na terenie pomostu bałtycko-czarnomorskiego zmierza do zatrzymania procesu marginalizowania jej pozycji, co rozpoczęło się po rozpadzie ZSRR w 1991 roku. Wydarzenia po 2013 roku, włącznie z wojną hybrydową na Ukrainie, są fragmentem szerszej polityki, która ma te same cele od kilkudziesięciu lat.

Prowadzona polityka bezpieczeństwa odgrywa także istotną rolę w wewnętrznym przekazie do społeczeństwa Rosji. Wzmacnia władzę, uwiarygadnia jej działania. Pozwala odwrócić uwagę obywateli od korupcji autorytarnych rządów i niskiego poziomu życia znacznej części społeczeństwa. Ta polityka wzmacnia przede wszystkim pozycję prezydenta Władimira Putina. Sukces Ukrainy, jej transformacja, włączenie do zachodnich struktur pokazałby narodowi rosyjskiemu inny, lepszy sposób na życie, inne lepsze możliwości i mógłby rozpocząć destrukcję rosyjskiego systemu. Skuteczne przejście Ukrainy do świata Zachodu oznaczałoby dla Rosji fiasko jej strategii, zmierzającej do panowania na całym obszarze bałtycko-czarnomorskim i znaczne obniżenie prestiżu państwa w relacjach międzynarodowych.

W polityce bezpieczeństwa Rosji ważną rolę odgrywa Białoruś. Jest to strategiczne państwo ze względu na jego położenie, pozwalające na wypadek konfliktu zbrojnego na łatwe przejście siłom rosyjskim do Europy Środkowo-Wschodniej i na Zachód. Rosja obawia się także powstania związku państw w ramach tzw. Międzymorza, który mógłby stanowić zaporę dla ewentualnej rosyjskiej ekspansji w stronę Zachodu. Białoruś w tej sytuacji jest państwem kluczowym.

Realizacja strategii Rosji, dotycząca dominacji w pasie bałtycko-czarnomorskim to m.in.:

- nasycenie nowoczesnym uzbrojeniem, w tym bronią rakietową, obwodu kaliningradzkiego,
- oderwanie Mołdawii od Naddniestrza,
- aneksja Krymu i działania w Donbasie,
- utworzenie bloku militarnego Wspólnota Niepodległych Państw¹³.

Scenariusze kilku kolejnych ćwiczeń wojskowych „Zapad” z udziałem wojsk Rosji i Białorusi potwierdzają planowanie przez rosyjskich de-

¹³ www.poland.mid.ru/web/polska_pl/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej/-/asset_publisher/, (data dostępu: 30.20.2019).

cydentów ataku na Europę. Scenariusze te mówią o odcięciu od pozostałych państw NATO i zajęciu krajów nadbałtyckich oraz zajęciu baz wojskowych na terytorium Polski¹⁴.

Rosja dziś nie może sobie pozwolić na konflikt z Litwą, Łotwą i Estonią, ale jej dążenie do osiągnięcia korzystnych dla siebie globalnych pozycji, do złamania jedności państw NATO i UE i odzyskanie kontroli nad członkami byłego obozu socjalistycznego nakazują przewidywanie możliwości agresji rosyjskiej na kraje nadbałtyckie. Dzisiaj kraje bałtyckie zarówno dla NATO, jak i dla Federacji Rosyjskiej stanowią polityczny poligon doświadczalny. Na ich terenie swoją siłę i możliwości wywierania presji na Rosję sprawdza NATO, ale też i Rosja używa swoich narzędzi, by zastraszać kraje bałtyckie oraz odstraszać USA i innych członków Sojuszu. Naruszanie granic przy przelotach rosyjskich samolotów oraz częste pojawianie się w rejonie Bałtyku rosyjskich okrętów oddziałuje i na NATO (włącznie z krajami bałtyckimi), i na Finlandię oraz Szwecję, hamując ich pronatowskie zapędy. Duża aktywność rosyjskich okrętów na Bałtyku oznacza nie tylko zastraszanie, ale też ustawiczne rozpoznawanie (włącznie z lotniczym) i państw NATO, i państw skandynawskich, nie należących do sojuszu.

Polityka Rosji wobec Ukrainy do złudzenia przypomina jej politykę wobec Białorusi na Zachodzie. I jedna, i druga ma na celu, poza omawianym już utworzeniem związku euroazjatyckiego, także (i być może to jest priorytetem) stworzenia bezpiecznej przestrzeni wokół Rosji i korytarza umożliwiającego swobodne przejście w pożądanym kierunku. Stąd zresztą wynika niepokój krajów bałtyckich, które dobrze wiedzą, że Rosja nie potrzebuje ich terytorium, bo ma swojego dość. Ważny jest natomiast szerszy dostęp do Morza Bałtyckiego, szczególnie do jego ciepłych portów. W przypadku Ukrainy strategicznym celem Rosji jest zapewnienie sobie szerokiego przejścia na akwen Morza Śródziemnego. Obawa przed utratą swobodnego wykorzystania rosyjskiej Floty Czarnomorskiej z Sewastopola oraz połączeń pomiędzy Morzem Kaspijskim za Morzem Śródziemnym i południową Europą w większym stopniu wpłynęła na decyzje Rosji dotyczące aneksji Krymu niż jakiekolwiek inne publiczne deklarowane przesłanki.

¹⁴ www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-09-04/cwiczenia-zapad-2017-wojna-narazie-informacyjna, (data dostępu: 03.11.2019).

Rosja osiągnęła swój od dawna planowany cel – przejęła kontrolę nad zachodnią częścią Morza Czarnego. Opanowanie części terytorium Ukrainy umożliwiło:

- 1) uzyskanie wpływu na kształt sytuacji wewnętrznej na Ukrainie, ograniczenie jej suwerenności oraz skali przedsięwzięć politycznych i gospodarczych, negatywnie wpływających na interesy rosyjskie,
- 2) kontrolę ukraińskiego sektora metalurgicznego, w dużej mierze produkującego dla potrzeb gazociągów i ropociągów,
- 3) kontrolę nad północną i wschodnią (do granicy z Turcją) częścią akwenu Morza Czarnego, z możliwością wykorzystania szlaków morskich Morze Czarne – Morze Śródziemne oraz obecność na Morzu Śródziemnym okrętów wojennych,
- 4) zdecydowane zmniejszenie zagrożenia podjęcia przez Gruzję działań przeciwko Rosji na Morzu Czarnym¹⁵.

Zakończenie

Polityka bezpieczeństwa Rosji wygląda zupełnie inaczej z perspektywy Federacji Rosyjskiej niż państw Zachodu. To, co w Sojuszu Północnoatlantyckim oceniane jest jako agresywna polityka Rosji, w samej Federacji nazywane jest polityką obronną, przygotowaniem do odparcia ataku ze strony państw NATO.

Zgodnie ze Strategią Bezpieczeństwa Narodowego Federacji Rosyjskiej z 2015 roku¹⁶ Rosja uważa, że „stanowisko Zachodu skierowane na przeciwdziałanie procesom integracyjnym i tworzenie ognisk konfliktów w regionie euroazjatyckim wywiera negatywny wpływ na realizację rosyjskich interesów narodowych” (pkt 17 rozdz. II).

W rozdziale III – „Interesy narodowe i strategiczne priorytety narodowe” dokument ten stwierdza, że jednym z interesów narodowych Rosji jest „zapewnienie Federacji Rosyjskiej statusu jednego z wiodą-

¹⁵ Szerzej zob. P. Mickiewicz, *Obszar Czaromorski i Morze Śródziemne w polityce Rosji*, www.rocznikibezpieczenstwa.dsw.edu.pl/RBM_artykuly, (data dostępu: 29.10.2019).

¹⁶ www.poland.mid.ru/web/polska_pl/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej-/asset_publisher/x9WG6FhjehkG/content/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-federacji-rosyjskiej?in., (data dostępu: 29.10.2019).

cych mocarstw” (pkt 30). Zaś w rozdziale IV, w punkcie 91 wyraźnie określono, że utworzenie Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej otwiera nowy etap na drodze do integracji przestrzeni euroazjatyckiej.

Należy zatem jednoznacznie ocenić, że polityka Rosji wobec Ukrainy wynika z przesłanek i celów strategicznych Federacji Rosyjskiej. Działania Rosji w obszarze bałtycko-czarnomorskim stosowane wobec wszystkich tu położonych państw, choć różnią się od tych realizowanych wobec Ukrainy, to jednak łączą się w tę samą politykę bezpieczeństwa i wynikają z tej samej strategii.

Bibliografia

- Berzins J., *Russia's New Generation Warfare in Ukraine. Implications for Latvian Defense Policy*. National Defence Academy of Latvia „Policy Paper” 2014, nr 2.
- Chełmiński M., *Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej w rosyjskich koncepcjach geopolitycznych*, „Przegląd Geopolityczny” 2010, t. 2, s. 65-76.
- Ćwiczenia „Zapad”, www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-09-04/cwiczenia-zapad-2017-wojna-narazie-informacyjna, (data dostępu: 03.11.2019).
- Dębczak A., Pawlak C., Keplin J., *Analityczny model oceny hybrydowości współczesnych konfliktów*, „Zeszyty Naukowe AON” 2015, nr 2/(99).
- Dekret Prezydenta Federacji Rosyjskiej o Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Federacji Rosyjskiej z 31 grudnia 2015 r. wraz ze Strategią Bezpieczeństwa Narodowego Federacji Rosyjskiej*, www.poland.mid.ru/web/polska_pl/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej/-/asset_publisher/x9WG6FhjehkG/content/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-federacji-rosyjskiej?in, (data dostępu: 30.10.2019).
- Eberhardt P., 2010, *Rosyjski panslawizm jako idea geopolityczna*, „Przegląd Geopolityczny” 2010, t. 2, s. 43-64.
- Glen. A, *Pojmowanie wyzwań, zagrożeń i ryzyka w bezpieczeństwie państwa*, „Bezpieczeństwo i technika Pożarnicza” VOL. 49 ISSUE 1, 2018, pp. 50–59, doi: 10.12845/bitp.49.1.2018.4
- Górecki W., *Coraz dalej od Moskwy. Rosja wobec Azji Centralnej*, „Prace OSW”, 48, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, Warszawa 2014.

- Herasymenko V., *Polityka Federacji Rosyjskiej wobec obszaru postradzieckiego w świetle paradygmatu realistycznego*, „Przegląd Geopolityczny” 2016, t. 18, s. 125-135.
- Kłaczyński R., *Rosyjsko-chińska rywalizacja o surowce energetyczne Zachodniego Turkiestanu*, „Przegląd Geopolityczny” 2017, t. 20, s. 74-85.
- Koncepcja polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej z 30 listopada 2016 r.*, www.poland.mid.m/web/polska_pl/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej/-/asset_publisher/x9WG6FhjehkG/content/koncepcja-polityki-zagranicznej-federacji-rosyjskiej, (data dostępu: 30.10.2019).
- Kowalczyk K. A., *Geopolityczne dążenia współczesnej Rosji*, „Przegląd Geopolityczny” 2019, t. 27, s. 78-92.
- Kreutz A., *Russian problem: Russia's place in the world – an attempt at historical and geopolitical analysis*, „European Journal of Geopolitics” 2013, nr 1, pp. 109-157.
- Madej A., *Chińska obecność na rosyjskim Dalekim Wschodzie: uwarunkowania i stereotypy*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2015, nr 4, s. 81-101.
- Mękiszak M., *Doktryna Putina. Tworzenie koncepcyjnych podstaw rosyjskiej dominacji na obszarze postradzieckim*, „Komentarze Ośrodka Studiów Wschodnich”, nr 131 z 28.03.2014.
- Mickiewicz P., *Obszar czarnomorski i Morze Śródziemne w polityce Rosji*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2016, vol. 10 nr 1.
- Морская доктрина Российской Федерации* (2015), Утверждаю Президент Российской Федерации В. Путин 26 июля 2015 г. druk nr 25041696doc. <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/uAFi5nvux2twajftS5yrIZUVTJan77L.pdf>, (data dostępu: 21.06.2019).
- Nowa rosyjska strategia bezpieczeństwa*, <http://www.pch24.pl/nowa-rosyjska-strategia-bezpieczenstwa-posiada-antyzachodni-charakter-priorytetem-daleki-wschod,40383,i.html#ixzz640WGNxR3>, (data dostępu: 02.11.2019).
- Pacek B., *Wojna hybrydowa na Ukrainie*, Oficyna Wydawnicza RYTM, Warszawa 2018.
- Pacek B., Pacek P., *The characteristics of hybrid warfare in Ukraine*, [w:] Pacek B. (red.), *Hybrid warfare in Ukraine*, Sztab Wojskowy NATO, Piotrków Trybunalski, Bruksela 2016.
- Pawlak C., *Zrozumieć hybrydę*, „Przegląd Sił Zbrojnych” 2017, nr 4.
- Piskozub A., *Eurazja, czyli trzy części świata na wspólnym kontynencie*, „Przegląd Geopolityczny” 2011, t. 4, s. 9-42.

- Pomost bałtycko czarnomorski*, www.salon24.pl/u/crusader1973/883316-pomost-baltycko-czarnomorski-i-jego-geopolityczne-znaczenie, (data dostępu: 03.11.2019).
- Potulski J., „*Rosja wyparta z Europy*” – konsekwencje dla porządku międzynarodowego na progu XXI w., „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2010, nr 1, s. 97-110.
- Sykulski L., *Rosyjska myśl geopolityczna po upadku komunizmu*, „Przegląd Geopolityczny” 2017, nr 21, s. 88-100.
- Указ Президента Российской Федерации 30.12.2014 г. О Военной доктрине Российской Федерации, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>, *Polskie tłumaczenie Doktryna Wojenna Federacji Rosyjskiej* <https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/DoktrynaFederacjiRosyjskiej>, (data dostępu: 29.10.2019).
- Urbański M., *Ostatnia doktryna wojenna Federacji Rosyjskiej – dawny Związek Radziecki w nowej odsłonie?*, „Przegląd Geopolityczny” 2015, nr 13, s. 19-38.
- Wasiuta O., *Integracja Rosji jako globalny projekt geopolityczny Rosji*, „Przegląd Geopolityczny” 2014, nr 7, s. 37-60.